RUSKI INWALID

No. 252.

SOBOTA. 23 Października 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Królestwo Polskie. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Włochy.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

z Petersburga, 23 Października.

Na posiedzeniu Akademii Rossyyskiey 16 b. m. czytano następuiące pismo Cesarzowey J. Mści *Maryi* do prezesa Akademii, w następuiących warazach:

»*Alexandrze Siemionowiczu!* Jeden z uczonych Czeskich poświęcił mnie gdym przeieżdżała przez Czechy, grammatykę języka rossyyskiego; otrzymawszy teraz kilka iey exemplarzy, przez iednego z magnatów tamecznych światłego i gorliwego nauk opiekuna, z ukontentowaniem ofiaruię ieden z tych exemplarzy Akademii Rossyyskiey, pod Waszém przewodnictwem będącey, iako towarzystwu do którego należy ta praca, dowodząca iak dalece i w obcych kraiach zaymuią się naszym pieknym ięzykiem. Z prawdziwém poważeniem i zyczliwością iestem Wam przychylna.«

(podpisano) *Maryia.*

W Gatczynie 9 października 1820 roku.

Prezes Akademii odpowiedział na to pismo 10 b. m. w wyrazach następuiących:

»*Naymiłościwsza Pani!* Miałem szczęście otrzymać dzisiay przy piśmie W. C. M. ofiarowaną Akademii Rossyyskiey grammatykę ięzyka rossyyskiego, po niemiecku napisaną w Radnitz przez Xiędza *Puchmayer*. Nieomieszkam przedstawić są na pierwszém zgromadzeniu Akademii, iako dar od osoby W. C. M. otrzymany. Tym czasem ośmielam się w imieniu wszystkich członków oświadczyć Waszey Cesarskiey Mści uczucia tego ukontentowania, wdzięczności i naygłębszego uszanowania, iakiemi napełniła mnie i ich wszystkich napełni tak łaskawa W. C. M. pamięć, okazana towarzystwu opiekuiącemu się pomyślnością ięzyka oyczystego.—Z naygłębszem uszanowaniem; i zupełném poswięceniem się mam honor zostać.

Waszey Cesarskiey Mści Nayniższy sługa

(podpisano) A. *Szyszków.*

252

Królestwo Polskie.

Raport rady stanu

o dwuletnich czynnościach Rządu, czytany na drugiem posiedzeniu Izb połączonych dnia 14go Września r. b.

(Ciąg dalszy.)

Wydział Skarbowy.

Załączone dwa oddzielne rachunki z Administracyi Skarbu Królestwa Polskiego za rok 1818 i 1819 wszelkie szczegóły przychodów i wydatków obeymniące, wystawiaią Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości rzetelny obraz poboru i użycia grosza publicznego. Rachunki te następuiący okazuią resultat:

W roku 1818 ogół przychodu z remanentem roku 1817 summę 12,039,179 zł: Pol: czyniącym wynosił zł: Pol: 72,160,365 gr: 18.
Ogół rozchodu — — 63,353,887 — 9.

Pozostałość więc czyniła zł: P: 8,806,478 — 9.
A odtrąciwszy wydatki ieszcze do zaspokoienia zł: Pol: 6,736,511 gr. 22.

Było remanentu na rok 1819 zł: Pol: 2,049,966 — 17.
W roku 1819 ogół przychodu z remanentem wynosił zł: P: 66,347,366 — 9.
Ogół rozchodu — — — 63,929,685 — —

Pozostałość więc na rok 1820 czyniła — — — zł: Pol: 2,417,681 — 9.
Odtrąciwszy wydatki ieszcze do zaspokoienia — — — 8,282,453 — 23.

Nie dostała zatém z końcem 1819 roku — — zł: Pol: 5,871,772 gr. 14

Żądaniem było Izb obudwóch, ażeby rachunki Skarbowe składano w szczegółach, i ze wszystkiemi dowodami, tudzież po zupełném ich oczyszczeniu przez Izbę Obrachunkową. Żądaniu temu nie we wszystkiem stać się mogło zadosyć, szczegóły bowiém wydatków tak są wykazanemi, iak ie oddzielne etaty Wydziałów Rządowych obeymuią; mieścić zaś naydrobnieysze wydatki, a tém bardziey przyłączać na ich usprawiedliwienie wszelkie dowody iest to powiększać i ogrom pracy dłuższego czasu wymagaiący i zarzucać Izbę stósem woluminów, do którychby przeyrzenia, chwile dla obrad Seymowych przeynaczone, nie wystarczyły. Sam Wasza Cesarsko-Królewska Mość przychylaiąc się w części do życzenia Izby, osądzić raczyłeś, że złożenie szczegółowych rachunków, może zaspokoić troskliwość Seymuiących; podawanie ich zaś w wymaganey formie, uznałeś zbytecznem i do wykonania niepodobném.

Dopełnia więc Władza Skarbowa naywyższey woli Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości składa swoie rachunki, szczególnemi wykazami opatrzone, i w razie potrzeby na każde właściwey Kommissyi Seymowey wezwanie, wszelkich obiaśnień dostarczyć iest gotowa. Działania zaś, które ią w ciągu dwóch lat upłynionych zaymowały następuiącym wyłuszcza opisem:

I. Dochody stałe

Jakiemi są podatki gruntowe, czyli ofiara, podymne wieyskie i mieyskie, tudzież kontyngens liwerunkowy, konsensowe od szynków, i tym podobne źródła, po dodaniu do summy budżetami do poboru oznaczoney, wydarzonych przybytków, i po odtrąceniu od niey ubytków, które rubrykami: *mniey*, *więcey* w załączonych rachunkach są okazane, przynieść miały w obu zeszłych latach summę zł: Pol: 44,302,702 gr. 1.
przyniosły zaś tylko — 40,954,341 — 21.

pozostaie więc do pobrania — 3,348,360 — 10.

A oddzielnie po takiémże dodaniu przybytków i odtrąceniu ubytków:
w r. 1818 miały przynieść zł: P. 22,931,919 g. 9.
uczyniły tylko — — 19,676,458 — 11

pozostało do pobrania łączenie z kontyngensem liwerunkowym — — — 2,955,460 — 28.
W roku 1819 miały uczynić po takichże potrąceniach — zł: Pol: 22,370,782 — 22.
a przyniosły — — — 20,977,883 — 10.

pozostało zatém — — 1,392,899 — 12.

Niedobór ten pochodzi z wielkiey części z odtrącenia allewiacyi i udowodnionych inexigibiliów, iakoteż z wypłat na późnieysze raty odłożonych. W poborze tych podatków ciągłém było staraniem Rządu, ażeby źródła ich pomnożone i zapewnione wpływy, i sprawiedliwy rozkład zachowany, a sposób ściągania ile możności był naydogodnieyszy.

W tym celu przedsięwzięto stosownie do praw Seymowych 1809 i 1811 roku dalsze poszukiwanie nowo do ofiary przybyłych użytków, i spis domów taryffami roku 1809 nieobiętych, mianowicie w Województwach Po-Gallicyyskich, a to iedynie dla obliczenia należytości podwyższonego podymnego, do ostatniey raty Grudniowey z 1811 r. zalegaiących co ieżeli niewielki dla Skarbu okaże zasiłek

(iak to iuż w dawnieyszych widzieć się daie Woiewództwach) równe (przynaymniey na podatkuiących rozłoży ciężary.

Izba Poselska na zeszłym Seymie przedstawiła wprawdzie, że w poprzednich spisach umieszczone są dymy nowe, a ubyłe nie wymazane, i że od iednych i drugich opłata pobieraną bywa, prosiła zatém: ażeby nowe spisy dymów sporządzone bydź mogły, w którychby dwa komorniane dymy za ieden rolny uważene były. Stało się atoli życzeniu Izby w tym względzie zadosyć, bo ieszcze przed zeszłym Seymem pobór opłaty od nowo przybyłych dymów w myśl prawa 1811 roku, został na przyszłość uchylonym, i nietylko zaległości po tymże roku narosłe są umorzone, ale nadto Rząd troskliwy o ściśłe dopełnienie prawa, wpływy nawet tego podatku w skutku postanowień zeszłey władzy kraiowey, niewłaściwie wniesione, zwrócić kontrybuentom przez kompensatę w innych zaległościach rozkazał. Znosić zaś podymnego z dymów ubyłych nie wypadało, z powodu: że prawo Seymu r. 1811 w wyborze tego podatku Pruskich i Austryackich taryff trzymać się każe. Naostatek, załatwienie tego żądania Izby i oznaczenie stosunku komornianych dymów, iedynie od przyszłego prawa finansowego zależeć będzie. Tymczasem władza Skarbowa żadnego nie pominęła srodka, któryby bez uszczuplenia publicznego grosza przynieść mógł ulgę podatkuiącym, maiąc albowiem liczne do pobrania z dawnieyszey epoki zaległości, ażeby rachunki swoie oczyścić i tylko przeciw istotnie winnym użyć kroków przynaglenia, przedsięwzięła ogólne zalegaiących podatków sprawdzenie Ważne to, bo wszelkie nadal wątpliwości przecinaiące dzieło ukończoném iest prawie; podobnież dopełnione iest obliczenie kwitów sznurowych na produkta, które za podatki w terminie oznaczonym do kass wniesionemi nie były, a sposób ich wynagrodzenia wkrótce ogłoszonym będzie, i życzenie w tey mierze Izby Poselskiey zaspokoi.

Są prócz tego w biegu obrachunki w zaiemnych pretensyy pomiędzy Skarbem a uprzywileiowanemi dóbr Starościńskie zwanych posiadaczami, tudzież wykazanych na kahałach zaległości. Nie chciano bowiem ściągać Skarbowych z dawnieyszey epoki podatków, pókiby należytości pierwszych za poniesione w czasach woiennych nadzwyczayne ciężary, drugich za poczynione w tey porze rozmaite dostarczenia, ściśle obliczonemi i potrąconemi nie były. W reszcie zawięszona iest w poborze ofiara od summ duchowuych na kahałach zapisanych, z powodu niepobieranego od nich procentu, i nie pierwey wpływać ma do Skarbu, aż zamierzona składka należnym procentem wyrównywaiąca na familiie żydowskie podzielona otrzyma swóy skutek. Nie mnieyszą także stało się ulgą dla Duchowieństwa, kiedy Rząd ofiarę od dziesięcin w miarę ich zmiany na pieniężną opłatę, znosić postanowił. Naostatek, domy miłosierdzia po miastach na zawsze od podatków uwolnione, z umorzeniem wszelkich zaległości, iak z iedney strony zrządziły uymę w dochodach publicznych, tak z drugiey dowodem są troskliwości Rządu dla ogólnego dobra.

1. *Kontyngens liwernnkowy.*

Powyżey w ogóle dochodów stałych umieszczony, przynieść miał w obu leciech, to iest:

w r. 1818 zł: Poł: 8,593,498 gr. 10.		
w r. 1816 wraz z przybytkiem z. P. 8,596,459 gr. 9.	}	zł. P. 17,189,957 g. 19.
przyniósł zaś istotnie w r. 1818 złotych Pols: 7,991,646 gr. 26.		
w r. 1819 zł: Poł: 8,038,758 gr. 14.	}	zł. P. 16,030,405 gr. 10.
pozostała więc do poboru summa złotych Polskich		1,159,552 g. 9.

Z pomiędzy opłat wnoszonych do Skarbu, znacznym ulegaią trudnościom wpływy kontyngensowe, który od dwóch dopiero lat przeszedł pod zarządzenie Skarbowego Wydziału; dotyka on nayblizey rolników, a mianowicie w dobrach Rządowych, gdzie wysiewy podług wyciągu intrat i inwertarzy wzięte za istotną podstawę, ciążą nierównie więcey, niżeli dowolnie podane przez właściciela dóbr ziemskich. Nie zdołał atoli Rząd zrównać ani ulżyć wcześniey tego ciężaru, znał bowiem z doświadczenia, iż dochodzenie rzetelnieyszych wysiewów, bądź przez podania symychże dziedziców, bądź przez sprawdzenia zesłanych do tego dzieła Kommissarzów prócz odwłoki czasu i nowych kosztów nie przyniosłoby pożądanego skutku. Co większa, pomieniony dochód stanowi znaczną zamożność Skarbu, obięty iest budżetem rocznym przez Waszą Cesarsko-Królewską Mość zatwierdzonym, i służy na po-

krycie deficit z nader licznych wydatków na potrzeby kraiowe pochodzącego, zwłaszcza, iż go żadne inne źrzódła zastąpić nie mogły. Przeciw zamianie liwerunku w naturze na opłatę pieniężną, odezwały się obie Izby Seymuiące, uważaiąc ią iako podatek stały i bez udziału Seymu postanowiony, teraźnieyszą ilość woyska przechodzący i wyłącznie klassę rolniczą ciążący. Luboby na to przedstawienie odpowiedzieć można, iż Seym roku 1811 tak postanowił względem trwania podatku tego iako i innych, i że zamiana dostarczeń w naturze na opłatę pieniężną w celu tylko przyniesienia ulgi kontrybuentom, bo zniżeniem cen ówczasowych nastąpiła, iak to Rząd w przeszłym rapporcie swoim okazał; wszelako Wasza Cesarsko-Królewska Mość oycowską dla tey ziemi opieką powodowany, raczyłeś mieć wzgląd na to Izb przełożenie i o iedną trzecią część opłatę kontyngensu od drugiey połowy bieżącego roku zniżyć dozwoliłeś. Łaskawość ta z uymą dochodów publicznych udzielona, życzenia Seymuiących zapewne zaspokoi na teraz, dopóki przyszłe prawo finansowe nowém źrzódłem nie zasili Skarbu.

2. *Exekucyia Podatków.*

Nietylko zasilenia Skarbu przez wpływy podatków szczupłe są nader dla zaspokoienia potrzeb, ale nawet zebranie tych wpływów naytrudnieyszém iest z działań Administracyynych; pobierać albowiem podatki, a opieszałym w ich składaniu nie dać uczuć przynaglenia, są to dwa trudne do pogodzenia obowiązki. Tryb ściągania należytości Skarbowych po zeszłym Rządzie pozostały, utrzymanym bydź musiał; w wykonaniu iego atoli używano wszelkich środków słuszności i umiarkowania, godząc potrzebę publiczną z troskliwością o dobry byt mieszkańców; poprzedzały bowiem exekucyią ciągłe ostrzegania zalegaiących kontrybuentów o terminach opłaty, uporządkowana była koley wpływów, i powściągana samowolność exekwentów, pomimo tego zaszły na ostatniem seymie przeciw sposobowi exekucyi użalenia, iakoby ten był tak uciążliwym, iż koszta iego zysk przewyższały. Władza Skarbowa odpieraiąc ten zarzut; dowodzi, że lubo niekiedy koszta ściągania do wysokości zalegaiącego podatku zbliżyć się mogły, stało się to iednak z winy samychże kontrybuentów, władza bowiem w braku pomocy woyskowey, przymuszoną była rozsyłać tylko exekucyyne palety z wyrażeniem ilości żołnierzy i exekutnego, które przecież bez obecnego nalegania puszczane w niepamięć, mnożyły exekucyyną należność, a Skarb w pobraniu podatków zawsze doznawał zawodu. Ażeby więc i maiątki obywatelskie od zadłużenia ochronić, i dokładniey wpływy zapewnić, ograniczono trwanie pomienioney exekucyi do dni czternastu, po których upłynieniu przedsiębraną bywa sekwestracyia części maiątku zaległościom odpowiadaiącey; gdzie zaś istotna zachodzi niemożność, nietylko wstrzymuią się exekucyie, ale kara exekutnego uchylaną bywa, i same nawet podatki, już to na dalsze rozkładaią się raty, iuż przez allewiacyie umarzaią na zawsze; dowodem tey powolności Rządu może bydź ilość przyznanych allewiacyi w dwuletnim przeciągu summę zł: Pol: 1,806,617 gr: 19 wynosząca, nie licząc w nią umorzonych kar exekucyynych. Inney nad tę udzielać ulgi w ściąganiu podatków, nie zdoła Rząd bez uszczerbku publicznych dochodów, i byłoby nawet z krzywdą przylnychych dla dobra kraiu i rzetelnie niszczaiących się obywatelów.

(Dalszy ciąg potem.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

Od brzegów Menu, 14 Października.

Według ostatnich doniesień z Wiednia, wysłano ztamtąd do Włoch iescze ieden oddział artylleryi, ze stu dział i czterech kompanii artylleryskich złożony.—Z obozu w Pest wysłano także 9 pułków iazdy, a uzupełnienie korpusów rezerwnych zatrudnia także rząd austryiacki.

Włochy.

z Messyny, 16 Września.

Handel nasz w naysmutnieyszém i naybardziey ścieśnionem znayduie się teraz położeniu. Katania iest iedynym portem, do którego okręty nasze wchodzić mogą.

w Petersburgu.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.